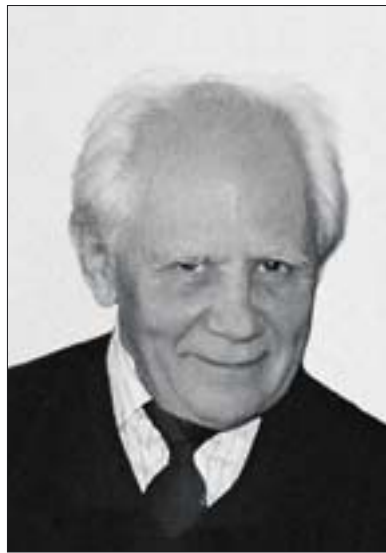

STANISŁAW LATOUR 1927 - 2007

20 października 2007 r. odszedł prof. Stanisław Latour, architekt. Był autorytetem dla polskiego środowiska konserwatorskiego, mądrym nauczycielem, cierpliwym wychowawcą, wzorem dla pokoleń szczecińskich architektów, a także naukowcem i społecznikiem. Człowiekiem odważnym, skromnym i pogodnym. Naszym Profesorem.

Stanisław Latour, warszawianin, był harcerzem i uczestnikiem Powstania Warszawskiego, żołnierzem Armii Krajowej. W czasach powojennych działał jako harcmistrz w Chorągwi Mazowieckiej. Doświadczenie zawodowe zdobywał już w czasach studenckich, pracując przy odbudowie Warszawy, początkowo jako technik, a później kierownik budowy i inspektor techniczny w Warszawskim Przemysłowym Przedsiębiorstwie Budowlanym. W 1952 r. ukończył Wydział Architektury Politechniki Warszawskiej i rozpoczął pracę zawodową w Centralnym Zarządzie Muzeów i Ochrony Zabytków w Ministerstwie Kultury i Sztuki w Warszawie, co wiązało go z problemami ochrony i dokumentowania dziedzictwa kulturowego, m.in. Ziemi Zachodnich.

W 1953 r. przyjechał do Szczecina, by zorganizować pierwszą pracownię projektową Państwowego Przedsiębiorstwa Pracownie Konserwacji Zabytków, nadzieję dla zabytków miasta leżącego wówczas w gruzach. Najważniejszym przedsięwzięciem tamtych lat były rozpoczęte w 1958 r. prace przy

odbudowie Zamku Książąt Pomorskich w Szczecinie, poprzedzone studiami projektowo-przestrzennymi i projektem wstępnym opracowanym w latach 1954-1955. Odbudowa ta, uważana powszechnie za spektakularne osiągnięcie, była życiowym dziełem Profesora. Kolejnym, symbolicznym etapem jego konserwatorskiej aktywności były, zapoczątkowane w 1973 r. prace przy odbudowie szczecińskiej katedry. Trudne decyzje związane z ostatecznymi rozwiązaniami projektowymi, zabezpieczonej jeszcze przez pierwszych szczecińskich konserwatorów w 1949 r. ruiny świątyni, były długo konsultowane przez wybitnych architektów i konserwatorów polskich, m. in. przy udziale prof. Jana Zachwatowicza, ówczesnego generalnego konserwatora zabytków.

Piękne rocznice tych historycznych dla powojennego Szczecina działań, przypadające na

2008 r., będą niestety obchodzone bez ich głównego autora. Podobnie jak planowane na początek tego roku zakończenie prac przy rekonstrukcji wieży katedralnej, której podstawowy projekt był również dziełem Profesora. Szczęśliwie dla nas Profesor w ubiegłym roku przygotował obszerny, jakże cenny, bo przez siebie opisany, kompletny dzieje obu tych odbudów.

Znamiona działań konserwatorskich Profesora można znaleźć w wielu szczecińskich i regionalnych obiektach. Należą do nich: z sentymentem wspominana przez niego – jako pierwsza realizacja – skromna średnio-wieczna stodoła przy zespole poklasztornym w Kolbaczku, restauracja i projekt wnętrza kościoła pw. św. Jana Ewangelisty w Szczecinie, Wikarówka przy katedrze św. Jakuba Apostoła czy szczecińskie Podzamcze. Do tego bogatego katalogu projektów i realizacji oraz działań nadzorowanych czy konsultowanych przez Profesora należą również znaczące inicjatywy konserwatorskie związane z zachowaniem, renowacją i modernizacją zabudowy małomiasteczkowej Pomorza Zachodniego, szczególnie Trzebiatowa, Chojny i Morynia. Tej problematyce została poświęcona jego dysertacja doktorska, obroniona w 1977 r. na Politechnice Szczecińskiej, jak też wiele wykonywanych pod kierunkiem Profesora projektów i dyplomów studentów tej uczelni.

Profesor zajmował się również projektowaniem nowych

obiektów, w których powstaniu uczestniczył jako główny projektant lub współautor. Do ważniejszych szczecińskich realizacji należą: zespół mieszkalno-katechetyczny przy kościele pw. św. Jana Ewangelisty, zespół sakralny pw. św. Jana Bosko przy ul. Witkiewicza, kościół pw. M.B. Różańcowej przy ul. Lwowskiej, budynek mieszkalno-internatowy przy zespole salezjańskiej szkoły zawodowej przy ul. Ku Słońcu, budynek kurii biskupiej przy ul. Papieża Pawła VI.

Działalność edukacyjna Profesora rozpoczęła się w 1969 r. wraz z powołaniem na Politechnice Szczecińskiej Wydziału Budownictwa i Architektury oraz Instytutu Architektury i Planowania Przestrzennego i związała go ze szczecińską uczelnią na ponad 30 lat. Przyjmował na siebie wówczas wiele obowiązków administracyjnych: od posady kierownika tworzonego przez siebie Zakładu Architektury i Konserwacji Zabytków, poprzez stanowisko dyrektora Instytutu Architektury i Planowania Przestrzennego, prodziekana Wydziału Budownictwa i Architektury, aż po stanowisko prorektora Politechniki Szczecińskiej. Działalność edukacyjną dopełniały publikacje książkowe. Był autorem lub współautorem m.in. takich pozycji, jak: *Rewaloryzacja zabytkowych miast na Pomorzu Zachodnim*, *Projektowanie systemowe w architekturze*, *Rozwój współczesnej myśli architektonicznej*, *Modelowe przykłady rewaloryzacji wybranych zespołów zabudowy na Pomorzu Zachodnim*.

Profesor wychowywał wielu następców, co w pracy dydaktycznej jest szczególnie istotne, choć jakże często zaniedbywane. Obdarzany był szacunkiem

i zaufaniem, zarówno przez szczecińskich współpracowników, nauczycieli akademickich innych ośrodków, jak i doktorantów czy studentów. Świadczy o tym liczba prowadzonych przez niego projektów dyplomowych, recenzji rozpraw naukowych i prac badawczych.

To zaufanie i estyma powodowały, że na opiniach Profesora często opierały się ostateczne decyzje związane z działalnością wielu gremiów zawodowych i społecznych, a dotyczące szeroko rozumianej ochrony zabytków, planowania przestrzennego czy znaczących dla krajobrazu kulturowego inwestycji architektonicznych.

Profesor nie zabiegał o wysokie stanowiska, choć jego zawodowe doświadczenia i kompetencje wielokrotnie przewyższały dorobek innych. Był członkiem PAN, przewodniczącym Komisji Kształtowania Przestrzennego Polski Północnej PAN, członkiem ICOMOS, SARP, TUP, SKZ oraz Miejskiej Komisji Urbanistyczno-Architektonicznej w Szczecinie i Wojewódzkiej Rady Ochrony Zabytków przy Zachodniopomorskim Wojewódzkim Konserwatorze Zabytków w Szczecinie, a także rzeczoznawcą Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego ds. ochrony zabytków.

Nieoczekiwana i bolesna strata poruszyła prawdziwie wszystkich jego kolegów i przyjaciół, uczniów i współpracowników, środowiska, z którymi współpracował od lat i wielu szczecinian, którzy świadomi byli olbrzymiego wkładu, jaki wniósł w kształtowanie i promocję naszego miasta, regionu oraz w ochronę zabytków ziem Pomorza Zachodniego. Szczecin żegnał Profesora 24 października 2008 r.

podczas wieczornej mszy świętej, w wypełnionej Katedrze Archidiecezjalnej pw. św. Jakuba Apostoła, a Warszawa – dwa dni później, w cichy słoneczny poranek na Powązkowskim Cmentarzu.

Szukaliśmy słów pożegnania. Większość z nas wspominała ostatnie spotkanie, przerwane właśnie pracą, planowane realizacje – wspólne czy inspirowane przez Profesora. Niedokończone recenzje, nieskonsultowane rozwiązania... Niektórzy – piękny życiorys Polaka, początki jego zawodowej kariery, która miała być dedykowana ukochanej Warszawie, a wypełniła się w ciągu ponad 50 lat pełną poświęcenia i konsekwencji pracą na tej powojennej, polskiej *terra incognita*. Niezwykle szczegóły życia Profesora poznawaliśmy po raz pierwszy. Choć dla nas zawsze miał czas i zawsze słuchał cierpliwie – o sobie nie mówił wiele.

I Szczecin, i Warszawa były bliskie jego sercu. Bliskie były mu też prawdziwie ludzkie sprawy. Dodawał nam odwagi, umacniał w postanowieniach i obserwował nasze – swoich uczniów – zawodowe ścieżki. Wielu z nas odczuło osobiście, niepowszechnie obecnie, życzliwe zainteresowanie, zaufanie, gotowość pomocy czy samą, dyskretnie udzielaną pomoc. Z takim wspomnieniem pozostajemy.

Uczyliśmy się odczuwać piękno, mówić o nim i je bronić. Kto z nas przeczytał pod koniec studiów podsunęty przez Profesora katechizm Lecha Niemojewskiego, ten wie, że opuścił nas prawdziwy Uczeń Cieśli. Żegnaj Profesorze...

Beata Makowska

STANISŁAW LATOUR
1927-2007

Prof. Stanisław Latour, an outstanding architect, researcher, and teacher of several generations, died on 20 October 2007. He was held in high regard not only for concrete conservation accomplishments but also for his exceptional personality: courage, modesty, *joie de vivre*, and the urge to render help to others.

A graduate of the Department of Architecture at the Warsaw Polytechnic (1942), Prof. Latour devoted the majority of his professional life to the protection and documentation of the cultural heritage of Szczecin and the Western Territories. During the 1950s he organised in Szczecin the first project studio of the State

Enterprise Ateliers for the Conservation of Historical Monuments and played a prominent part in the reconstruction of the Castle of the Pomeranian Dukes.

His conservation achievements include, i. a. the cathedral of St. James the Apostle in Szczecin and the adjoining Vicarage, the church of St. John the Evangelist, and the Podzamcze quarter as well as the preservation, renovation and modernisation of small towns in Western Pomerania. The Professor also designed new buildings such as the residential-catechesis complex next to the church of St. John the Evangelist or the sacral complex of St. John Bosco.

For over thirty years he was connected with the Szczecin Polytechnic, where he fulfilled assorted functions, including that of Pro-Rector. A member of numerous organisations and institutions, i. a. the Polish Academy of Sciences, the Association of Polish Architects, ICOMOS, as well as an expert for the Minister of Culture and National Heritage.

Prof. Latour was an unquestioned authority for Polish conservators and all people involved in the protection of Polish historical monuments, teaching how to experience and protect beauty and how to speak about it.